

FESTIVALURI

Andreea DUMITRU

Cine are nevoie de colocviile Festivalului Național de Teatru?

Dacă tot ceea ce este semnificativ și esențial se întâmplă pe scenă, ce nevoie mai avem de dialog în afara ei?

Festivalul Național de Teatru se „încăpățânează”, an de an, să mențină pe orbita sa o secțiune de colocvii și dezbateri, intitulată grav *Creatori și critici față în față*, de care unii par să fugă ca dracul de tămâie, în timp ce alții o confundă cu un oficiu de tămâiere.

La ediția a XII-a, secțiunea a făcut concurență Festivalului însuși cu cele nu mai puțin de 12 întâlniri și teme de discuție diferite, programate de-a lungul a 7 zile. Un maraton oarecum epuizant chiar și pentru organizatori, zi de zi nevoiți să pledeze pentru solidaritatea întru dialog a breslei noastre cronofage și pluricefale. Un slalom printre idei, dar și printre orgolii, vanități de tot felul.

Au rezistat până la capătul turnirului – arbitrat, întâmplător cred, în cea mai mare parte, de criticii bucureșteni care scriu la *organe de presă* notorii (Alice Georgescu, Natalia Stancu, Florica Ichim, Ion Parhon, Marina Constantinescu, Doru Mareș, Cristina Modreanu) – *fanii* genului, în mod evident tot cronicarii pe care jungla economiei noastre de piață îi sancționează terfelind, suprimând, aservind publicațiile de specialitate. Mai sunt în țară, din ce în ce mai puțini din păcate, câțiva oameni cultivați, generoși, pasionați: Vetuța Pop, Ștefan Oprea, Mihaela Mârțu, Roxana Croitoru, Sorin Crișan, C.C. Buricea Mlinarcic, Miruna Runcan, Mircea Morariu, Carmen Chihaiia ș.a. Intervențiile lor au întotdeauna sare și piper și m-am întrebat, ascultându-i, câți dintre autorii noștri de spectacole pot să aprecieze bunul lor gust, umorul investite într-o profesie care se face în condiții tot mai vitrege.

Oameni de teatru, mulți tineri, ziarști, puțini, ce-i drept, TVR Cultural, curioși rătăciți, mai blazați sau mai agresivi au făcut să devină neîncăpător spațiul intim oferit de UNITER. Creatorii, controversați, fascinanți, interesați au fost, de fapt, actorii principali ai întâlnirilor.

Silviu Purcărete, rezervat și circumspect față de interlocutorii săi, ne-a confirmat abia spre final, cu umorul său coroziv, că spectacolul *Pilafuri și parfum de măgar*, dezvoltat dintr-un atelier de lucru, nu este până la urmă decât un joc pur ce nu exclude însă planul secund al semnificațiilor mai adânci, luxuriante.

Andrii Zholdak, flancat de un traducător inteligent, și-a făcut KO asistența, expunând teoria sa originală despre un soi de *extremism teatral*, în acord cu timpurile noastre. Ucraineianul e mai degrabă un *exorcist* al răului săpat în noi de către civilizație decât un regizor de teatru: eliberate din „închisoarea cuvintelor”, spectacolele sale sunt în fond „un scuipat în fața societății”. Mircea Morariu îl numește un „regizor celibatar”, pentru care actorii reprezintă doar o parte din instrumentele performante care trebuie să pună în mișcare mecanismul complex, „lumea artificială” inventată de el. Zholdak își propune să sondeze cât mai adânc în rezistența psihică a actorului, prin urmare nu ezită să îl supună unor experimente radicale.

Dezbaterea despre *Naum și Mishima, cavaleri solitari* a ajuns, din zona literaturii, la discuția sensibilă despre standardele tehnice care ar trebui garantate de către Festival producțiilor invitate din țară. Un spectacol în sine a fost prezența în același spațiu a doi creatori atât de diferiți cum sunt Alexander Hausvater și Mihai Măniuțiu. O întâlnire înnobilită și de vizita respectabilei doamne Ligia Naum.

Cuplu de creatori speciali, Victor Ioan Frunză și Adriana Grand și-au regizat până în amănunt întâlnirea cu publicul colocviilor, dându-i un aer de familie. Muzica interpretată la pian, în preambul, a adus în discuție această temă importantă a creației lor. Mi-a trecut prin minte atunci că, poate, titulatura la care Victor Ioan Frunză ține atât de mult îl recomandă pe *directorul de scenă* drept cel chemat să asigure caracterul *live, direct* al spectacolului, principiu de la care nu are voie să facă rabat.

Un aer de generație, mai dezinhibat, au avut colocviile rezervate *noului val*. Inițial intrigați de formula sub care fuseseră așezați de către cele două moderatoare, Ludmila Patlanjoglu și Marinela Țepuș, *tinerii creatori între „neobrutalism” și „noua sentimentalitate”*, adică Anca Maria Colțeanu, Theodora Herghelegiu, Radu Afrim, Radu Apostol, Ana Mărgineanu, Teodora Câmpineanu, Alina Nelega au amintit experiențele lor, mai mult sau mai puțin dure, de *outsideri* ai sistemului. În sfârșit campioni ai cursei, Festivalul Național le-a rezervat o secțiune oficială, deși mai conspirativă, la miez de noapte.

Ajuns la 5 ani de existență, clubul Green Hours – Teatrul Luni și-a sărbătorit pariul cu independența, strângând rândurile în jurul neobositului Voicu Rădescu. l-am regăsit în mare măsură pe aceiași *tineri creatori*, ceea ce demonstrează încă o dată incipiența *alternativei* la noi.

Două întâlniri „de lucru” au avut loc sub pălăria secțiunii. Prima, între membrii Secției Române a Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru, sub conducerea lui Ian Herbert, președinte, secundat de Ludmila Patlanjoglu. A doua a fost inițiată de promotorii programului *Față în Față (Face à Face)* al Ministerului Culturii, vizând schimburile teatrale româno-franceze. Doina Papp, coordonatoarea proiectului pentru România, Paola Bentz-Fauci, traducătoare și comisar general al proiectului, Laurent Muhleinsen, directorul Casei Antoine Vitez, responsabil de proiect pentru Franța au trebuit nu numai să expună datele concrete, ci și să facă față îndoielilor și rezervelor formulate de dramaturgii și regizorii noștri în legătură cu această inițiativă oficială de promovare a textelor românești. O problemă care, în spațiul nostru *dilematic*, s-ar putea traduce astfel: *să se promoveze, primesc, dar să nu se schimbe nimic*.

Cred că nu a trecut neobservat faptul că, în timp ce directorii de teatre și trupele participante din țară au răspuns invitației organizatorilor cu entuziasm, actorii din capitală, cu puține excepții, au dovedit în continuare că se feresc să-și privească imaginea reflectată în ochii colegilor, ai criticilor, ai presei.

Poate că prejudecata generală, de care nu ne putem debarasa încă, este aceea că mesele rotunde, colocviile, întâlnirile formale sunt sterile, plictisitoare, rigide. Cred însă că ceea ce ne lipsește și acum aproape cu desăvârșire este nevoia de dialog real: spiritul combativ, chiar incisiv, polemica aprinsă, dar civilizată. Așteptăm să se schimbe ceva. Poate ceilalți, poate instituțiile, poate noi înșine. Deprinderea de a mânuși cu eleganță instrumentele dialogului o vom căpăta însă numai în urma exercitării consecvente a nevoii noastre de a ne întâlni, nu pentru a monologa, ci pentru a discuta aplicat teme, idei, și mai puțin persoane.

Ar trebui să o recunoaștem, dialogul este „luxul” pe care și-l permit doar cei liberi.

Concluzia vă invit să o trageți singuri.